

BESPREEKDOCUMENT ORIËNTERENDE GESPREKKEN (vs. 1.2)**VERKENNING CITY DEAL KENNISSTEDEN EN INNOVATIE-ECOSYSTEMEN****Inleiding**

Innovatie – of juist het gebrek daaraan – is één van de centrale thema's in het huidige Europese en nationale beleid. Eind 2024 benadrukte het rapport Draghi dat het Europese concurrentievermogen (The Future of Europe's Competitiveness, 2024) een van de zwakke plekken van Europa is, in de huidige economische en geopolitieke context. Eén van de drie grote uitdagingen is volgens het rapport het verkleinen van de innovatiekloof met de VS en China. Het huidige demissionaire kabinet onderstreept het belang van innovatie en initieerde onlangs een negental acties om de haperende economie aan te pakken.

Het recent gepresenteerde rapport Wennink (De route naar toekomstige Welvaart, 2025) concludeert dat kennissteden en innovatie-ecosystemen cruciaal zijn voor het toekomstige verdienvermogen van Nederland. Het rapport benadrukt echter dat de ontwikkeling van kennissteden nu te weinig samenhang kent en te afhankelijk is van tijdelijke programma's en losse initiatieven. Daarom pleit het voor een geïntegreerde aanpak voor kennissteden en hun kennis- en innovatie-ecosystemen. Het rapport geeft aan: "Elk ecosysteem is uniek en heeft haar eigen competenties en uitdagingen. Maar alle hebben ze een sterke fysieke infrastructuur, toegang tot kennis en onderzoek, en lokale industriële netwerken nodig om te floreren." Daarnaast is nationale regie nodig op ruimtelijke ordening, energie, mobiliteit, huisvesting en vergunningverlening rond deze gebieden.

Zoals geconcludeerd door Wennink, ontbreekt het tot op heden aan een samenhangende aanpak van innovatie, onderzoek, onderwijs en economische ontwikkeling en de hiervoor benodigde ruimtelijke, fysieke en governance-ontwikkeling. **Dit document is de aftrap om partijen op te lijnen en te komen tot een geïntegreerde beleids- en ontwikkelingsaanpak van kennissteden en hun innovatie-ecosystemen.**

Kennissteden en campussen zorgen voor productiviteitsgroei en brede welvaart

Een kennisstad is een stedelijk gebied waarin kennis, innovatie en educatie centraal staan in de ontwikkeling van de stad. Het is een stad waar verschillende actoren – universiteiten, hogescholen en mbo-opleidingen, onderzoeksinstituten, bedrijven en de overheid – in triple helix-verband samenwerken om kennis te genereren, toe te passen en te delen.

Campuslocaties vormen de brandpunten van (maatschappelijke en technologische) innovatie in deze kennissteden. Nederland telt momenteel 35 campussen, waarvan er dertien campussen in de 'volwassen fase' zitten. "Voor de omvang van een land zoals Nederland is dit een relatief hoog aantal, hetgeen het excellente karakter van kennisinstellingen illustreert" (*Inventarisatie en meerwaarde van campussen in Nederland, 2024*). Daarnaast kennen veel steden in Nederland andersoortige innovatielocaties. Zo onderscheiden en ontwikkelen de provincie en gemeente Utrecht de kenniscampus, innovatiecampus, het innovatiedistrict en kennishubs, elk met eigen gremia aan stakeholders, governance- en financieringsopgaven en ontwikkelvraagstukken.

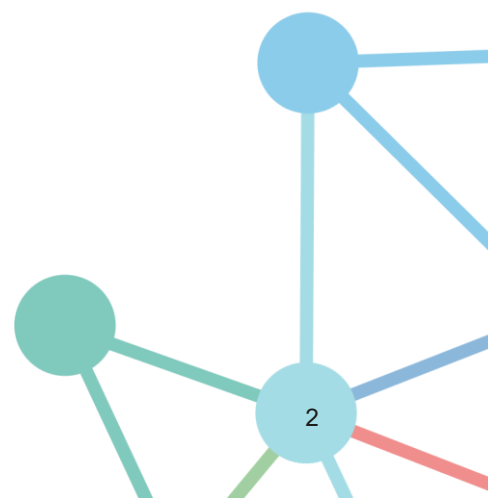
Probleemdefinitie & knelpunten

Het ontbreekt momenteel aan een geïntegreerde en op versterking gerichte aanpak van kennissteden en hun diverse innovatielocaties. Sterker nog, er is sprake van bezuinigingen op het kennis- en innovatie-ecosysteem door het stopzetten van het Nationaal Groeifonds, bezuinigingen op het hoger onderwijs en onderzoek, en het beperken van het aantal internationale studenten en kenniswerkers. Het gevolg is dat de internationale kennispositie en concurrentie- en innovatievermogen van Nederland zwaar onder druk staat. Nederland zakt momenteel op internationale ranglijsten zoals de IMD World Competitiveness Index. De krapte op de arbeidsmarkt, de schaarste op het gebied van netcapaciteit en (stikstof)ruimte maken onze positie extra kwetsbaar.

Op nationaal niveau heeft het beleid van departementen zoals de ministeries van EZ, OCW, VRO en I&W directe invloed op de positie van kennis- en innovatie-ecosystemen in de kennissteden. Dit geldt o.a. voor de Ruimtelijk Economische Visie, de Productiviteitsagenda, het Industriebeleid en de Groeimarktstrategie van EZ, het beleid en de financiering van onderwijs, onderzoek en valorisatie evenals studentenwelzijn van OCW, de Nota Ruimte, de Omgevingswet en studentenhuisvestingsproblematiek van VRO en bereikbaarheid en infrastructuur vanuit I&W. Door het domeinoverstijgende karakter van de opgave biedt het instrument 'City Deal' kansen om tot een meer samenhangende ontwikkelingsaanpak te komen. Waar kunnen we tegenstrijdigheden ontdekken? En waar kan beleid elkaar aanvullen?

Op regionaal en lokaal niveau geldt dat het beleid van provincies, economische regio's en gemeenten veel samenhang vertoont. Door gezamenlijke aanpakken kunnen zij elkaar versterken. De kennissteden en de diverse innovatielocaties hebben echter te maken met een palet aan stakeholders, governance- en financieringsvormen en ontwikkelvraagstukken en -opgaven. Partijen hebben dan ook behoefte aan een kennisagenda met een experimenteeraanpak, aan de hand waarvan inspiratie, informatie, inzichten, best practices en methodieken worden ontwikkeld en gedeeld voor opgaven op het gebied van o.a. governance en financiering, maatschappelijke kosten en baten van kennissteden en sociaal-maatschappelijke opgaven.

Het ontbreken van geïntegreerd beleid omtrent de ontwikkeling van kennissteden en hun kennis- en innovatie-ecosystemen - zowel interdepartementaal als verticaal - leidt tot een gebrek aan een inhoudelijk narratief en integraal ontwikkelraamwerk voor kennissteden en innovatielocaties, onvoldoende aansluiting op nationaal en Europees beleid en uitdagingen op het gebied van governance en financiering. Ruimtelijke beperkingen belemmeren fysieke ontwikkeling.

City Deal: Geïntegreerde Beleids- en Ontwikkelingsaanpak van kennissteden en hun innovatie-ecosystemen

Een City Deal, waarin vanuit een kennisagenda en samenhangend nationaal en regionaal beleid – zowel ruimtelijk, economisch, sociaal-maatschappelijk als onderwijskundig – de ontwikkeling van de kennis- en innovatie-economie wordt gefaciliteerd en geregisseerd kan bestaan uit:

- 1. Een kennis- en experimentenagenda:** We bouwen aan inspiratie, informatie, kennis, inzichten en best practices, aangevuld met een inhoudelijk narratief en ontwikkelframework. Hiermee worden de kennissteden en hun innovatielocaties zoals de campussen als integraal systeem gefaciliteerd. De kennis die wordt verzameld wordt in de praktijk verder getest waarbij iedere locatie zal experimenteren. De focus van deze kennis- en experimenteeraanpak zou kunnen liggen op drie pijlers voor ontwikkeling van kennissteden en hun innovatie-ecosysteem: hardware, software en orgware van de kennisstad- en campusontwikkeling.
- 2. Governance en financiering:** een passende samenhangende governance- en financieringsstructuur, om ontwikkeling te regisseren en financieren.

Doe jij mee aan deze City Deal?

Ben jij en is jouw organisatie bevlogen over dit onderwerp? Wil jij meedenken aan hoe een City Deal impact kan maken in deze opgave? Kan en wil jouw organisatie voor een periode van 3 tot 4 jaar expertise, menskracht en middelen inzetten om een vraagstuk dat toch al om deze inzet vraagt, samen – en dus kansrijker – aan te pakken? Neem contact op met Agenda Stad via postbus.agendastad@minbzk.nl. Agenda Stad gaat graag het gesprek aan.

Over Agenda Stad en City Deals

Gemeenten, provincies, regio's, departementen, private partijen, kennisinstellingen en andere belanghebbenden werken samen met Agenda Stad om innovatie en kennisdeling in complexe maatschappelijke- en transitieopgaven te stimuleren. Het interbestuurlijke innovatieprogramma Agenda Stad (BZK) is opgericht om de groei, innovatie en leefbaarheid van gemeenten in samenhang te versterken. Daarnaast fungeert de deelaanpak als een voortdurende terugkoppeling voor de uitwerking van Rijksbeleid op lokaal niveau. Inmiddels heeft de deelaanpak zich bewezen. Een groot aantal van de inmiddels 32 City Deals heeft geleid tot nieuwe financieringsstromen, doeltreffender beleid en meer kennisdeling. Naar aanleiding van het succes van de deelaanpak, is in 2023 een afgeleid instrument voor kleinere gemeenten ontwikkeld: Town Deals. In City Deals werken partijen op basis van gelijkwaardigheid en een gedeelde bevlogenheid over een complexe maatschappelijke opgave, samen. Door te leren en experimenteren ontstaan nieuwe inzichten en beleidsinnovaties. Lees meer over Agendastad en City Deals op Agendastad.nl